

ventam integræ summæ adjungas, et semitonium habebis.

AD APOTOME INVENIENDAM.

Deinde Apotome invenire si vis, semitonii differentię tertiam, et tercię centesimam quartam, vel alius differentię trecentessimam duodecimam cum ipsa tota differentia ultimo termino adjungas, et unum ad primum terminum, apotome ad secundum sine ulla ambiguitate invenies.

(49) Melius : Duos.

AD TONUM ET SEMITONIUM CONTINUANDUM.

Cujuscunque termini dati sextam sumas, deinde sextę nonam, has simul partes integrę summę adjungas, et tonum cum semitonio habebis.

AD SECUNDOS (49) TONOS CONTINUANDOS.

Quocunque numero dato quartam ipsius accipias, deinde quartę decimam sextam, vel totius sexagesimam quartam, et has simul partes integrę summę adjicias, et duos tonos invenies.

ANONYMI I MUSICA.

MONITUM.

Ex Msc. Bibliothecę nostrę San-Biasianę dantis scripta quędam Anonyma. Primum, breviter id quidem, præter genus diatonicum, soli usui ecclesiastico consecratum, etiam chromaticum et enharmonicum attingit. Alteri subjungitur Tonarius sat amplus, quem præ cæteris ejuscemodi edendum duceremus, siquidem liceret typis nostris veteres etiam notas musicas exprimere, quibus perpetuis est perscriptus. Continenter subditur carmen, qua ratione in digitis manus octo toni seu modi musici apte disponantur. Sequitur monochordi descriptio divisioque. Quę vero proxima est in eodem codice octo tonorum explicatio, omittenda nobis visa est, quod magnam partem ex Aureliano sit exscripta. Nec abludit, quod ibi sequitur sub titulo : quid sint illa Verba *Nonenoeane*. Proximum est *Fragmentum musices*, quo canones quidam musicę Boetianę dilucidantur. Sequitur ejusdem Boetii, et id genus alię dimensiones monochordi, Guidonis etiam et Otberti Ratisponensis ex Msc. Ottoburano : schemata demum monochordorum Boetii triplicis generis diatonici, chromatici, et enharmonii; Odonis item ad instar notarum enchiridialium et Guidonis Aretini.

ARGUMENTUM. — 1. Triplicis generis divisio in monochordo. 2. Diatonicum genus. 3. Chromaticum et enharmonicum. 4. Chordarum nomina. 5. Quęque tetrachorda. 6. Consonantię. 7. Earumque species. 8. Octo cantionum modi.

I. Duo semisphæria, quas magadas (1) vocant, concavo instrumento hinc et hinc superponuntur, inter quas porrecta epiphania lineę quasi chordę supra tensę divisiones exarantur. Si tria monochordorum genera mensurare disponas, superficiem a magada ad magadam lineis protentis in tria divides, et in subteriori diatonicum, in medio chromaticum, in superiori enharmonicum secundum regulam componas. Sed priusquam eorum dimensionem incipiam, rationem vocabulorum paucis absolvam. *Diatonicum* enim dicitur, quod tonorum dimensione et compositione exquiritur : quod reliqua non obtinent, dum hæc per semitonia, illud per dieses, quod in sequentibus patet, exaratur. Hoc genus fortius et durius comprobatur. Et ne animi audientium vel canentium dulcedine cantus emolliantur, ecclesiastico usui eligitur. Musica enim suavitate vel morositate animos commutari et quilibet in se ipso potest experiri, et sapientium scripta novimus attestari. *Chromaticum* quasi coloratum dicitur, quod a diatonico primum discedens alterius sit quasi coloris; chroma enim color dicitur. Hoc genus mollissimum comprobatur, quocirca ecclesiastico usui non applicatur. *Enarmonium* autem, quod ex utrisque his modeste compositum et temperatum sit, nomen accepit ab har-

monia, quę est diversarum rerum concordabilis convenientia. Hoc genus quasi medietatis locum possedit, ut nec durum nec molle sit, sed ex utrisque compositum dulcescit.

2. Nunc diatonici mensuram ordiamur. A dextro semisphærio, quod est T. usque ad sinistrum, quod est A., protenta epiphania quadripartitur, et lineę ductę his litteris annotentur : S. prima in dextram partem, H. media, D. tertia. Dehinc a T. usque ad S. tripartito spatio quarta superaddatur, et linea ducta P. notetur. Rursus a T. usque ad S. bipartita superficie, tertia superapponatur, quę linea O. signetur. Item a T. usque ad O. epiphania quadripartitur : et ubi tertia ceciderit, linea ducta B. apponatur. Quo facto ab H. usque ad O. latitudinem spatii, in quo diatonicum metitur, linea æqualiter dividens dicatur, et bipartite O. lineę partem superiorem L. teneat, prædictum O. inferiorem possideat. Post a T. usque ad R. spatium in duo diducatur, et tertia superaddita linea transversa bipartita ducatur, cujus superior K. inferior vero pars N. notetur. Rursus a T. usque ad N. vel K. interstitio quadripartito, ubi tertia evenerit linea Q. signetur. Hinc a T. usque P. intervallo tripartito, quarta superapponatur, quę linea transversa non transibit, sed subtraducta M. notetur. De hinc a T. usque ad Q. superficie bipartita, et tertia superjuncta linea transversum non transiens, sed superiorem partem tenens L. notetur. Rursus a T. usque ad H. inter-

(1) Magade, *μαγάδιον*. DU CANGE Gloss. lat. h. v.

Musica - Theory.

stilitio tripartito, et quarta addita linea ducta E. A signetur. Item a T. usque ad E. epiphania in tria disparata, et quarta superapposita linea B. notetur. De hinc a T. usque ad B. intervallo in quatuor dissipato, ubi tertia ceciderit linea G. inscribatur. Rursus a T. usque ad G. bipartita superficie tertia adjungatur, ubi C. apponatur. De hinc a T. usque ad C. intervallum quadripartiatum, et tertia signata F. apponatur. Sic Diatonicum exaratur.

3. De hinc lineæ, quæ B. et C. notantur in chromaticum ducantur, et spatium inter D. et E. bipartiatum: et retro inter D. et C. medietate posita, linea ducatur. Pari modo E. et F. ducantur, et spatium, quod est inter O. et H. medietate retro, inter G. et F. data linea trahatur. Post H. et I. et L. ut in diatonico, sic et in isto ducatur: et ab H. usque ad I. linea divisionis ducatur, et subtus M. et N. trahantur. Item interstitium, quod inter K. et L. dividatur, et retro inter K. et L. medietate posita lineam transversam transiens notetur. Hinc spatium inter P. et L. medietas inter I. et K. ponatur, et linea subtus transversam ducatur. Eodem modo P. et Q. ducantur, et medio interstitium, quod inter R. et S. retro inter R. et Q. dato linea ducatur, et ultima S. tracta chromaticum compleatur. Deinde B. et C. ut in diatonico et chromatico, sic et in enarmonio ducantur, earum interstitium linea media dividatur. Rursus E. et F. ducantur, et in duas dieses semitonium diducatur. Post H. ducta et L. linea divisionis ut in aliis ad H. ad L. ducatur, et inter H. et L. media ponatur. Sic sub transversa M. et N. ductis, media inseratur. Pari modo P. Q. S. tractis, et inter P. et Q. media posita enarmonium sumatur. Sic diatonicum per tonos et semitonium, Chromaticum per semitonium, semitonium, et triemitonium incompositum, Enarmonium vero per diesin et diesin, id est, dimidium semitonium et ditonum incompositum exaratur.

4. Sed quoniam mensurandi regulam dedimus, nomina chordarum apponere supervacuum non iudicamus. Prima igitur, quæ A. titulata est, proslambanomenos dicitur, B. hypate hypaton, C. parhypate hypaton, D. lychanos hypaton, E. hypatemeson, F. parhypatemeson, G. lychanosmeson, H. mese, I. trite synemmenon, K. paranete synemmenon, L. nete synemmenon, M. paramese, N. trite diezeugmenon, O. paranete diezeugmenon, P. nete diezeugmenon, Q. trite hyperboleon, R. paranete hyperboleon, S. nete hyperboleon. Et hæc sunt earum nomina, quarum inventionis ordinem et vocabulorum rationem et Boetius in Musica plenissime exequitur. Quæ nobis, quoniam brevitati studemus, et parum aut nihil utilitatis afferunt, prætermittenda videntur, ut eorum loco dicantur utiliora. Quantum enim ad utilitatem attinet, si primum nervum proslambanomenos dixeris, tantum si eum A. nominaveris. Quare, his omissis, alia videamus.

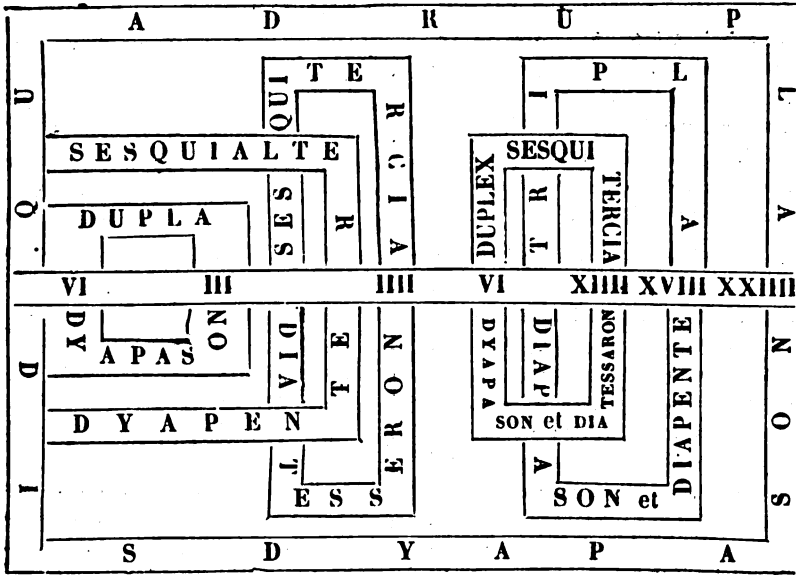
5. Quinque tetrachorda in monochordi dimensione inveniuntur, quæ pari modo semitonio, id est, non

dimidio sed imperfecto tono (semum enim Græce imperfectum dicunt) et duobus tonis complentur. Tonum vero dicimus sesquioctavam proportionem, quem etiam epogdoun vocant. Nam si a T. usque ad S. in octo partiaris, et nonam superadjiceris, tonum inter S. et R. te invenisse videbis: et sic spatium a T. usque ad R. intervallum a T. usque ad S. totum, et insuper ejus octavam continebit: ut si novem octonario contuleris, eum totum et ejus continet octavam, videlicet unitatem. Sic tonus, ut simpliciter et breviter describatur, in sesquioctava proportione invenitur. Tetrachorda igitur duobus tonis et semitonio complentur; et inde vocabulum trahunt, quod sub quatuor nervis vel voculis continentur. Quorum primum est B C D E. quod hypaton, id est, principale dicitur, quod primum locum hypatis occupet, et cæteris gravius et morosius sonet. Secundum vero est E F G H. quod meson, id est, medium nuncupatur. Nam hinc illi, quod hypaton diximus, conjungitur; hinc vero illi, quod synemmenon dicitur, copulatur. Synemmenon enim, id est, conjunctum; sub H I K L. continetur: quod idcirco sic vocatur, quod medio conjungatur; ad differentiam scilicet quarti M N O P. quod diezeugmenon, id est, disjunctum appellatur, quia tono interjecto a medio disparatur. Quintum autem, quod est P Q R S. hyperboleon, id est, excellens dicitur, quod in acutioribus et idcirco excellentioribus vocibus invenitur. Et hæc quinque tetrachorda pari modo semitonio et duobus tonis adimplentur.

6. Sed, his breviter libatis, ad consonantiam venimus. Consonantia est diversarum vocum concentus suaviter et uniformiter accidens auribus, ut si in lira vel alio aliquo musico instrumento diligenter tensis et remissis nervis, primam et quartam, seu primam et quintam, vel primam et octavam simul ferias vocem: quarum prima, quæ et minima, diatessaron dicitur; secunda diapente, tono major; tertia ex his duabus compacta diapason; quarta diapason et diapente; quinta bis diapason, vel didiapason. Quibus si secundum Ptolomæi rationabile iudicium diapason et diatessaron adjicias; sex habebis consonantias. Sed cum hæc et nomen et diminutionem sui generis recipiat, cur excludatur, ratio non apportat. Nam si equus est substantia animata sensibilis, pro certo speciebus intererit animalis: quod si diapason et diatessaron est diversarum vocum concentus suaviter et uniformiter accidens auribus, jure interponetur consonantiæ speciebus; sed eam hoc esse nemo negare poterit; igitur consonantiis intererit. Prima ergo, quam diatessaron diximus, in sesquitertia proportione consistit: ut si ternario conferatur quaternarius. Diapente vero in sesquialtera: ut si quaternario conferatur senarius. Diapason in dupla: ut si prædicto ternario idem senarius. Diapason et diatessaron in duplici sesquitertia; ut si eidem senario quatuordecim. Diapason et diapente in tripla: ut si prædicto senario decem et novem. Bis diapason in quadrupla: ut si eidem

senario contuleris xxiv. Sed nos earum alium non quærimus ordinem, nisi secundum monochordi exarationem, et simpliciore numerum. verbi gra-

tia collationem. Quis rei talem habeas subscriptionem.

Nemo autem existimet idem esse diatessaron quod sesquialterum, diapente quod sequialterum, diapason quod duplum. Nam quod arithmetici sesquialterum dicunt, musici diatessaron, quod sonat de quatuor: quod sub quaternis voculis talis proportio contineatur. Diapente de quinque, quod sub totidem contineatur. Diapason de omnibus; vel quod harum duarum omnes voces contineat, vel, quod melius puto, omnium vocum discrimina in se concludat. Nam septem duntaxat sunt vocum distantia, videlicet A B C D E F G. quod si octavam, quæ est H, tetigeris, eandem invenies primæ. Unde nullius scientiæ ignarus inquit Virgilius:

Obloquitur numeris septem discrimina vocum. Aliarum autem nomina hæc scienti sunt manifesta

7. Nunc his prætaxatis, species earum ostendamus. Diatessaron, quæ minima est, tres tantum habet species, una minus quatuor voces: quarum prima constat tono semitonio et tono, quæ est A B C D. secunda forma est B C D E. quod est semitonium et ditonium. Tertia C D E F. quod est ditonium et semitonium; et sic per quaternas per omnem chordarum seriem computando, excepto inter F et M, et I et P. has alternatim tres formas te scias inventurum. Diapente vero, quæ unam plus vocem, unam plus habet et speciem: quarum prima est D E F G H. Secunda E F G H M. Tertia F G H I M N. Quarta G H M N O. Has si diligenter inspicias, to-

norum et semitoniorum positiones invenies diversas, et per seriem vocum alternatim dispositas, exceptis tribus locis: videlicet inter B. et F. et E. et I. et M. et Q. Diapason autem, quoniam his duabus consonantiis completur, tot habebit formas, quot sub his amplectuntur. Septem igitur continet species, pro diapente quatuor, pro diatessaron tres; quarum prima inter A. et H. continetur. Secunda a B ad M. porrigitur. Tertia C et N. terminatur. Quarta a D ad O. protenditur. Quinta E et P. limitatur. Sexta ab F ad Q. intenditur. Septima ab R ad G. remittitur. Quas omnes, si tonorum et semitoniorum situm inspexeris, a se invicem distantes videbis.

B Quod si octavam ad H per M et N. intendendo ad S. adjeceris, a prima non dissentire videbis. Quod si ab H. per I et K. ad S. ascenderis, eandem quintæ notabis. Sic ergo diapason septem habet species, unam minus quam voces, in quibus septem modorum diversa sit positio, quod sequens expediet ratio

8. Septem tantum, secundum diapason species, modos primum fuisse, sed Ptolomæum octavam superaddidisse, Boetium in Musicis tradidisse novimus: quorum nomina diversitatemque, quoniam breviter et simplicitate pronisimus, secundum ecclesiasticum usum expediamus. Octo cantionum modis, quos abusive tonos vocal, ecclesiasticus ordo utitur, quorum quatuor excellentiores voces monochordi sortiti, sic vocantur: Autentus protus, id

est, primus magister : autentus deuterus, id est, A a Q. deponatur ad B. quartus vero ab N ad idem remittatur B. cantus, qui intra M. et B. compositus est, finitur (2) cujus potius duorum sit, incertam habetur. Idem contingit in cæteris : ad quam incertitudinem propulsandam Juniorum comprobamus regulam, cujus quoniam est probabilior tractatus, fiat diligentior.

Alii vero quatuor inferiora loca possidentes sic vocantur : Plagis proli, id est, lateralis primi, subauditur autenti, quasi sub latere ejus contineatur, et inferior sit : simili ratione Plagis deuteri, Plagis triti, Plagis tetrardi. Sed nos eorum regulas dantes, latinis utamur nominibus, et excelsiores magistros, inferiores vero discipulos appellemus.

Sed antequam eorum intensiones vel remissionem incipiamus, finales omnium nervos ostendamus. Quatuor sunt voces, quæ vocantur finales, quod in unaqualibet regulares finiuntur cantiones, D E F G. id est, lychanos hypaton, hypate meson, parhypate meson, lychanos meson; quæ idcirco ex omnibus electæ sunt finales, quod inter septem vocum discrimina inveniantur soniores : extra quas si vel vetus vel nova cantio fiat, irregularis sine dubio judicetur. Cantus igitur primi magistri ejusque discipuli D. finitur : secundi ejusque discipuli E : tertii ejusque discipuli F : quarti ejusque discipuli E : tertii ejusque discipuli F : quarti ejusque discipuli G. Et primum magistrum primum modum appellamus, ejus discipulum secundum : secundum magistrum tertium, ejus discipulum quartum : tertium magistrum quintum : ejus discipulum sextum : quartum magistrum septimum, ejus discipulum octavum.

Sed quoniam nomina et finales eorum diximus, intensionis et remissionis limites aperiamus. Primus magister ascendit ad P. et descendit ad A. ejus vero discipulus intenditur ad H vel M. et remittitur ad idem A. Secundus magister ascendit ad Q. et descendit ad B. Ejus discipulus intenditur ad Q. et remittitur ad idem B. Tertius magister ascendit ad R. et remittitur ad C. cujus discipulus intenditur ad O. et descendit ad idem C. Quartus magister intenditur ad S. et descendit ad D. cujus discipulus intenditur ad P. et remittitur ad idem D. Hæc est enim intensionis eorum antiqua regula et remissionis, quod probari potest in multis cantilenis. Si autem susum vel jusum hos limites excedant, nemo contendat, quod emendari non debeant. Sed Juniores subtilius et acutius judicantes, et certius legaliusque discriminantes, non ex toto consentiunt, nec ex toto dissentiunt : aiunt enim, inter modos esse certas oportere differentias, ut, cujuscumque sint, cognoscere possimus cantilenas. Sed si primus modus remittatur ad A. secundus vero ab M. ad idem descendat A. si inter H. et A. cantus non excedens componatur, et in D. finali utriusque regulariter terminetur, incertum est, cui potius deputetur. Pari modo, si tertius

Finalis, uti prædiximus, serventur. Intensiones vero et remissiones aliquantulum varientur. Primus modus intenditur ad O. raro autem ad P. descendit ad C. continens quartam inter D et O diapason formam, supra vero et infra chordam. Secundus modus ascendit ad H. raro autem ad M. vel L. remittitur ad A. possidens primam inter A. et H. diapason speciem, supra vero rarerer vocem : et hi sunt primus magister ejusque discipulus. Magistri autem cantus incipitur sex nervis, scilicet C D E F G H. habet vero cola et commata, id est, membra et incisiones, quas distinctiones cantus appellamus, in eisdem. Cantus discipuli habet principia legalia quatuor, A B C D. a multis vero usitata sex, in quibus etiam cola et commata, A B C D E F. Quod si primi cantus C vel D vel E vel F. inceperis, non minus quam ad H intendas, ut cujus sit modi, ascendendo discernas. Si vero secundi cantum in eisdem inceperis, non minus quam ad B. deponas, ut, cujus sit, demittendo ostendas. Sed in eo quidem judicio quatuor tantum principia unicuique dabuntur discipulo.

Tertius modus intenditur ad P., raro autem ad Q. descendit ad D., habet principia cantus et distinctiones sex, D E F G H M possidens quintam inter E et P. diapason speciem, supra vero et infra vocem. Quartus modus ascendit ad M. raro autem ad N. dimittitur ad B. continens secundam inter B. et M. diapason formam, supra vero chordam : cujus cantus secundum multos sex nervis incipitur, legaliter vero quatuor B C D E. et sex distinguitur B C D E F G vel H. Et hi sunt secundus magister, ejusque discipulus. Quod si magistri cantum D vel E. inceperis, non minor quam ad O. sit modus intensionis. Si discipuli, non minor quam ad C. depositionis, ut cujus modi sit, intendendo vel remittendo discernas.

Quintus modus intenditur ab E ad Q. raro autem ad R. continens sextam inter F et O. diapason speciem, supra vero et infra vocem : cujus cantus principia et distinctiones sunt sex, E F G H M N. Sextus modus ascendit a C. ad N. rarerer vero ad O. possidens tertiam inter C et N diapason formam, supra vero chordam : cujus cantus legalia principia sunt quatuor C D E F. distinctiones sex C D E F G H. Hi sunt tertius magister ejusque discipulus. Si magistri cantum E vel F. ad R. rarerer autem ad P. (3) sit minimus modus intensionis : discipuli vero ad D. remissionis, ut cui imputari debeat, tali differentia patefiat.

Quintus modus intenditur ab E ad Q. raro autem ad R. continens sextam inter F et O. diapason speciem, supra vero et infra vocem : cujus cantus principia et distinctiones sunt sex, E F G H M N. Sextus modus ascendit a C. ad N. rarerer vero ad O. possidens tertiam inter C et N diapason formam, supra vero chordam : cujus cantus legalia principia sunt quatuor C D E F. distinctiones sex C D E F G H. Hi sunt tertius magister ejusque discipulus. Si magistri cantum E vel F. ad R. rarerer autem ad P. (3) sit minimus modus intensionis : discipuli vero ad D. remissionis, ut cui imputari debeat, tali differentia patefiat.

(2) Supple, in E. et.

(3) Supple ex superioribus : inceperis.

Septimus modus intenditur ab F. ad R. rareriter autem ad S. continens septimam inter C. et R. diapason speciem, supra vero et infra vocem. Hujus cantus principia et distinctiones sunt sex F G H M N O. Octavus modus ascendit ad O. raro autem ad P. possidens quartam a D ad O. secundum primum magistrum diapason formam, supra vero chorlam. Huic N. Ptolomæus annexuit. Et quia diapason octava specie caret, quartam ut primus obtulit:

qui quavis eandem teneat speciem, diversam habet finalem, et non eandem ad C. remissionem. Hujus cantus initia ut aforum discipulorum legalia sunt quatuor, D E F G. distinctiones sex, D E F G H M vel I. Et hi sunt quartus magister ejusque discipulus. Si magistri cantum F vel G. inchoaveris ad Q. sit minimus modus intensiois, discipuli vero, causæ supradictæ differentiæ, ad E remissionis.

ANONYMI II TRACTATUS DE MUSICA

Quinque sunt consonantiæ musicæ, Diatessaron, quæ et sesquitercia dicitur: Diapente, quæ et sesquialtera: Diapason, quæ et dupla vocatur: Diapente et Diapason, quæ et tripla nuncupatur: Bis diapason, quæ et quadrupla. Quas harum, id est, diatessaron et diapente in frequentiori usu tenemus; tertia, id est, diapason raro utimur, cæteras in nostris cantilenis non adhibemus. Diatessaron igitur vocum quidem est quatuor; quia quatuor chordarum est, sed tamen intervallorum trium: Constat ex duobus tonis et semitonio minore. Est autem tonus quod et sonus; semitonium vero est majus et minus. Semitonium autem dicitur, quod non dimidius sit tonus, sed quia non sit perfecte tonus. Diapente vero vocum est quinque, quia quinque chordarum est, intervallorum quatuor, quia constat tribus tonis et semitonio minore. Diapason rursus constat ex diatessaron et diapente, id est, ex quinque tonis et duobus semitonio minoribus, qui non impleant tonum.

Hæ igitur tres principales consonantiæ, diatessaron videlicet, diapente ac diapason in decem et octo chordis per tetrachorda et pentachorda et octochorda apte distinguuntur. Nam omne quod est tetrachordum resonat consonantiam diatessaron; sunt enim quinque principalia tetrachorda, hypaton videlicet, meson, synemmenon, diezeugmenon; hyperboleon: quæ in diatonico genere melorum resonant consonantiam diatessaron. Tria siquidem sunt genera melorum, diatonon scilicet, chroma et enarmonium; sed diatonon durius et naturalius est cæteris: unde quasi repudialis aliis hoc usitatus habetur. Dicitur autem diatonum, quod in omni tetrachordo per tonum ac totum et semitonium progrediatur. Habet autem hæc eandem consonantiam diatessaron tres species: Primam videlicet, qua per tonum ac tonum semitoniumque progreditur: Secundam vero, qua per tonum semitonium ac tonum modulatur: Tertiam quoque, qua per semitonium tonum ac tonum canitur. Diapente autem consonantia distinguitur per pentachorda, quæ et ipsa quatuor habet species. Et prima progreditur quidem per tonum tonum semitonium et tonum: Secunda per tonum semitonium tonum ac tonum: Tertia per semitonium et tres tonos continuos: Quarta per

tres continuos tonos et semitonium. Diapason quoque consonantia distinguitur per octo chordas. Constat enim, ut dictum est, ex quinque tonis et duobus semitonio minoribus, continens videlicet in se diatessaron et diapente. Habet autem et ipsa species septem, quæ quoniam in raro usu habentur, brevitate causa a nobis prætermittentur.

Nomina autem chordarum, in quibus hæc consonantiæ distinguuntur, hæc sunt. Prima et gravissima omnium est proslambanomenos, duplici ratione immobilis, vel quia scilicet fundamentum est fæquarum vocum, vel quia in tribus generibus melorum, diatonico videlicet, chromatico et enarmonio, sono et nomine permanet uniformis. Ad quam obtinet toni proportionem sequens hypate hypaton, et ipsa similiter duplici ex causa immobilis: vel quia scilicet in tribus generibus est consimilis, vel quia a prima præcedente ad tertiam sequentem sine hac non potest cantilena intendi, neque a tertia sequente ad primam sine hac remitti. Tertia namque sequens post has est parhypate hypaton, nec in totum mobilis, nec in totum immobilis: quia in diatonico quidem et chromatico genere uniformis habetur, in enarmonio vero variatur. Et rursus a præcedente secunda ad sequentem quartam sine hac tertia potest cantus intendi, vel a quarta consequente ad secundam præcedentem remitti. Est itaque semitonium inter hypate hypaton, et parhypate hypaton. Post has itaque consequitur quarta lichanos hypaton mobilis per omnia, quia videlicet in tribus generibus variatur, et ab inferioribus ad superiora; vel a superioribus ad inferiora sine hac facilis patet in intensioe vel remissione modulandi via. Est autem tonus inter parhypate hypaton et lichanos hypaton. A prima igitur proslambanomenos ad quartam lichanos hypaton intenditur consonantiam diatessaron, et ab eadem quarta ad primam per tonum et semitonium et tonum remittitur.

Quinta dehinc subsequitur hypate meson immobilis, sicut et hypate hypaton, tono quidem distans a lichanos hypaton, ad hypate hypaton autem resonans consonantiam diatessaron, ad proslambanomenos quoque simpliciter diapente, sive a superioribus ad inferiora remittatur cantilena, sive ab